

Lezing door Jos Henckens en Paul Capals

Verslag door Dennis Truyen

Op 10 juli 2019 organiseerde de Stad Peer in het kader van de tentoonstelling 'Bruegel op bezoek' in het Poorthuis een lezing waarin Paul Capals en de geschiedkundigen Jos Henckens en Jo Corstjens aan bod kwamen. Helaas was Jo Corstjens verhinderd.

Paul is al decennia de inspirerende roerganger van de Bruegelkring in Peer en verder ook zeer betrokken bij de lokale afdeling van Natuurpunt. Jo is o.m. actief rond de Duitse Orde, de Bokkenrijders en in de heemkundige kringen van Bree, Meeuwen en Gruitrode. Jos is een gewaardeerd spreker in het Maasland en geeft heel regelmatig lezingen o.a. in de Pater Sangerskring te Maaseik. Hij voerde ons mee in de turbulente tijd van de 16e eeuw, vol van godsdiensttwisten en veranderingen, de wereld waarin Pieter Bruegel zijn weg moest vinden en tot bloei kon komen. In zijn rustige stijl gaf hij zijn wetenschappelijke visie – gedegen onderbouwd en gedetailleerd - op de voortschrijdende veranderingen op religieus gebied, de stelling van de kerk dat alle politieke macht van God komt en de groeiende macht van de koning ten nadele van de landadel, hetgeen leidde tot verzet. Ook enkele persoonlijke trekken van Bruegel werden toegelicht, ondanks het gebrek aan veel geschreven bronnenmateriaal.

De vorsers maken zich - weliswaar voorzichtig nog - sterk dat Pieter Bruegel geboren is in Grote-Brogel. Bruegel had dan waarschijnlijk een vertrouwde relatie met zijn landsheer Philips van Montmorency, de graaf van Ho(o)rn, die ook de waterburcht De Nieuwenborgh in Weert in bezit had en heer was van Grote-Brogel. Beiden verbleven in de jaren '60 van de 16e eeuw veel in Brussel. Een mogelijke piste is dat de jonge - uitzonderlijk begaafde – Pieter in zijn jeugd een artistieke vorming in 's Hertogenbosch optimaal heeft benut, hetgeen beslist invloed heeft gehad op zijn vorming. Voor de onderzoekers reden genoeg om de omstandigheden van zijn jeugd verder te ontdekken in zijn bredere, historische, Kempische context.

Verder kijken dan de eerste indrukken: dat is wat Paul Capals heel graag doet en al heel lang. Hij is bovendien een man die zichzelf permanent in vraag stelt: 'Ben ik goed bezig? Is mijn zoekmethode goed? Zoek ik in de juiste richting?', enz. Tenslotte ging hij te rade bij historici zoals Jos Henckens en Jo Corstjens. Met dit trio kwam het onderzoek in een stroomversnelling. Paul bouwde zijn betoog zelfzeker op. Deze materie kent hij dan ook als zijn broekzak.

Pieter Bruegel, afkomstig van Brabant of Limburg, Breda, Bree of Antwerpen? Het probleem was uiterst moeilijk om op te lossen bij gebrek aan een geboorteakte van de meester. Toen het besef groeide dat Bruegels biograaf Karel Van Mander in 1604 een interpretatiefout moet hebben gemaakt, besloot het team op onderzoek te gaan in de bronnen van Van Mander, die tot nu toe nauwelijks of niet werden bestudeerd. Daar werd het vlug duidelijk dat Van Mander voortging op de vermelding Pietro Bru(u)eghel di Breda (volgens Guicciardini en Vasari) en de vermeldingen die Lampsonius aan Vasari heeft doorgegeven en die hij in zijn eigen boekje gebruikte. In andere archivalia vonden ze klaar en duidelijk: Breda is de Latijnse naam voor Bree en komt talloze malen voor. Grondige analyse van de landkaarten uit die tijd toont aan dat Bruegel in Limburg opmerkelijk in de kijker werd gezet. Bruegel is nu echt van Bruegel. Eén getuigenis spreekt zelfs van Bruuegel, met twee maal de letter 'u', zoals in het dialect van Bruegel d.i. Grote-Brogel. De correcte uitspraak is bijgevolg Bruegel (met de klank 'uu'). Toch hanteren de onderzoekers deze laatste bewering niet in hun bewijsvoering.

Het leidt ons te ver om verder in te gaan op de andere aangehaalde argumenten. Voor Paul Capals, Jos Henckens, maar ook voor Jo Corstjens, was het een moment van glorie. Eindelijk vallen de puzzelstukken met grote waarschijnlijkheid in de juiste verhouding, zeker tegenover de andere hypothesen.

In oktober wordt het boek '**Pieter Bruegel, een Limburger?!**' voorgesteld, waarin op alle aspecten en argumenten nog uitvoeriger zal worden ingegaan.

Intekenen op het boek

U kan intekenen op het boek '**Pieter Bruegel, een Limburger?!**' door een bedrag van **25,00 €** (plus eventuele portkosten van **8,65 €** voor verzending in België) **vóór 15 oktober 2019** over te maken op **rek. nr. BE51 7350 0804 8762** ten name van de **Pieter Bruegelkring in Peer** (België)

met **vermelding van naam en e-mailadres**. U wordt dan uitgenodigd op de boekvoorstelling, waar u uw boek kan meenemen. Na publicatie kost het boek **30,00 €**.

Gegevens

Het boek, 204 x 320 mm, genaaid en gekartonneerd, met glanzend geplastificeerde kaft en in full colour, omvat ca. 176 pagina's. Vermoedelijke verschijningsdatum: najaar 2019.

Auteurs: P. Capals, J. Corstjens en J. Henckens.

Bezoek aan de tentoonstelling

Na de lezing konden de aanwezigen gratis een bezoek brengen aan de mooie tentoonstelling van de tekeningen van Pieter Bruegel.

Bezoek ook: <https://culturelekringdatstedekenpeer.weebly.com/>